

БРЮССЕЛЬСЬКИЙ ДОГОВІР. УТВОРЕННЯ АЛЬЯНСУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано мету та ідею створення та підписання Брюссельського договору з подальшим утворенням північноатлантичного альянсу.

Ключові слова: НАТО, північноатлантичний альянс, Брюссельський договір.

Abstract

The purpose and idea of creating and signing the Brussels Agreement with the subsequent formation of the North Atlantic Alliance are analyzed.

Keywords: NATO, North Atlantic Alliance, Brussels Treaty.

Вступ

Підписання Північноатлантичної угоди і створення Альянсу безпосередньо пов'язані з подіями, що відбувалися у світі після Другої світової війни. Загроза післявоєнного реваншизму в Німеччині, а згодом і агресивна політика СРСР спонукали європейські країни і США шукати нової архітектури європейської безпеки. Зведення «залізної завіси», переворот у Чехословаччині в лютому 1948 року, блокада Радянським Союзом навесні того ж року окупаційних зон Берліна вимагали адекватної реакції.

Початком процесу формування оборонного союзу країн Заходу можна вважати зустріч у Брюсселі 4 березня 1948 року представників Бельгії, Великої Британії, Люксембургу, Нідерландів і Франції, на якій обговорювалася англо-французька пропозиція розробки договору про взаємну допомогу. 17 березня 1948 року був підписаний Брюссельський договір. Метою Брюссельського договору була спільна протидія можливій у майбутньому агресії зі сторони Німеччини, а також військова кооперація як відповідь на можливу радянську агресію. [1]

У випадку іноземної агресії згідно договору відносно невеликі військові сили союзників повинні були діяти спільно. Однак уже на перших зустрічах керівників міністерств оборони союзників, на яких оцінювались наявні військові ресурси держав-членів союзу, дійшли висновку про їх недостатність і необхідність отримання допомоги, у тому числі від США - виникла ідея розширення західного оборонного союзу за рахунок Сполучених Штатів і Канади та створення спільної системи оборони в євроатлантичному регіоні. В березні-квітні 1948 року з відповідними пропозиціями до Білого дому звернулися міністри закордонних справ Франції Жорж Бідо та Великої Британії Ернст Бевін. Публічного розголосу концепція отримала під час виступу в парламенті Канади міністра закордонних справ (згодом - прем'єрміністра) цієї країни Луї Сан-Лорана 28 квітня 1948 року. Наступним найважливішим кроком на шляху підписання Північноатлантичної угоди стало прийняття 11 червня 1948 року сенатом США резолюції, яка дозволяла урядові укладати в мирний час договори про союзи з іншими державами за межами американського континенту. Реалізація ідеї створення спільної системи оборони перейшла в практичну площину. [2]

У листопаді 1948 року розроблений Радою Західноєвропейського союзу проект атлантичного пакту був надісланий у Вашингтон. Узгоджений проект був підготовлений у грудні того ж року. В цей же період виникла ідея прилучення до запланованого проекту низки держав Північної та Південної Європи, де якраз відбувалися дискусії щодо створення скандинавського та середземноморського регіональних безпекових пактів. Пропозиція не знайшла належної підтримки скандинавських країн (Швеція, Фінляндія), однак висловили бажання виступити підписантами договору Данія, Ісландія, Італія, Норвегія та Португалія. Текст майбутнього Договору дванадцяти держав був опублікований для ознайомлення широкої громадськості 18 березня 1949 року. Підготовка Договору отримала різкий спротив з боку СРСР, уряд

якого 31 березня 1949 року виступив з нотою протесту, де зазначалося, що створюваний союз має агресивну спрямованість і суперечить як статуту ООН, так і існуючим договорам між Радянським Союзом і Великою Британією, Францією та США. У відповідь на це міністри закордонних справ країн-підписантів у заяві від 2 квітня відкинули висловлені звинувачення, наголосивши на суто оборонному характері альянсу і його відповідності Статуту Організації Об'єднаних Націй. Північноатлантичний договір був підписаний 4 квітня 1949 року у Вашингтоні представниками урядів Бельгії, Великої Британії, Данії, Ісландії, Італії, Канади, Люксембургу, Нідерландів, Норвегії, Португальської республіки, Сполучених Штатів Америки та Французької республіки. Після завершення процесу ратифікації Договору всіма учасниками та депонування відповідних документів у США він набув чинності з 24 серпня 1949 року. НАТО народилася як результат нездатності ООН того часу забезпечити мир у світі, тоді, коли СРСР ветував багато постанов Ради безпеки цієї організації. Для легітимізації нової організації скористалися 51-м пунктом Статуту ООН, у частині 5 у рамках легітимного колективного захисту.

Висновки

Отже Брюссельський договір являв собою продовження і розширення Дюнкеркського пакту підписаного Францією та Великою Британією у 1947 році. На основі договору у 1954 році складений договір про Західноєвропейський союз. У преамбулі Брюссельського договору вказано на мету співпраці — спільну реакцію на можливу у майбутньому агресію зі сторони Німеччини, яка хоча у той час була демілітаризована та контролювалася силами коаліції. Власне основною метою договору було створення військової та стратегічної кооперації як відповідь на можливу радянську агресію у центральній та східній Європі, що і знайшло незабаром своє підтвердження у лютому 1948 року в комуністичному заколоті у Чехословаччині. У випадку радянської агресії згідно договору відносно невеликі військові сили союзників повинні були діяти спільно. Ця співпраця звичайно не могла зрівноважити військові сили у Європі, проте була задумана і стала сходинкою до з США і роком пізніше вилілася у масштабний договір створення НАТО.[3]

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Історія підписання Північноатлантичного договору [Електронний ресурс]: - Режим доступу: http://loga.gov.ua/sites/default/files/2istoriya_pidpisannya_pivnichnoatlantichnogo_dogovoru.pdf
2. Брюссельський договір [Електронний ресурс]: - Режим доступу: https://www.wiki.uk-ua.nina.az/%D0%91%D1%80%D1%8E%D1%81%D1%81%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%B4%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D1%96%D1%80.html
3. НАТО [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%90%D0%A2%D0%9E>

Савчук Владислав Анатолійович - студент групи ІАТ-19Б, факультет ФМТ, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: vlad.savchuk19062002@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри соціально-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: valkorney1958@gmail.com

Savchuk Vladislav Anatoliyovych - student of group ІАТ-19В, Faculty of FMT, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: vlad.savchuk19062002@gmail.com

Supervisor: **Kornienko Valerii** – Dr. of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: valkorney1958@gmail.com